

Mannen som ritade sig in i svenska folkets hjärta

AV ROLAND JACOBSSON

Med stigande ålder så börjar man att alltmer söka sig tillbaka till flydda dagar.

En bättre plats än Gamla kyrkogården i Ystad får man leta efter om man vill tänka om och på gångna tidevarv.

Om man nu kommer gående från Restaurang Norra Promenaden och håller sig i kyrkogårdens mittfåra så finner man en ganska nött sten (nummer 3 på höger sida) där namnet Jan-Erik Garland efter viss möda kan dechiffreras.

En minnesklocka gör sig påmind - inte är det möjligt att Biffen och Bananens skapare har fått sitt sista vilorum här i staden?

Så är det.

Jan-Erik Garland född Olsson såg dagens ljus 1905 i Stockholm som son till riksdagsmannen Olof Olsson.

Garland studerade som ung bl.a. för Albert Engström. Sin signatur "lånade" den idrottsintresserade unge mannen från den finske löparen Ville Ritola. Rit-Ola publicerade den kända serien om Biffen och Bananen 1936 strax efter det att han kommit hem från Berlinolympiaden. Modeller för kumpanerna lär ha varit två danska löpare som slagit vad om vilken av dem som skulle avgå med segem i en tävling där den ene som var köttätare förlorade medan segraren var vegetarian. Serien publicerades i arbetarrörelsens kultur-

tidskrift Folket i Bild ända in på 1960-talet. Med tiden kom Bananen alltmer likna Rit-Ola själv medan Biffen hade fått drag av tyngdlyftaren och trubaduren Harry Dahlgren. Den tredje trätobrodern Galento fick sitt namn efter boxaren Tony Galento (Joe Louis överman 1939). På 1950-talet gjordes det tre filmer om Biffen och Bananen med Åke Grönberg och Åke Söderblom i huvudrollerna. Den andra filmen inspelades delvis i Ystad i anslutning till Sverigeloppet på cykel.

Antinazist

I många år tecknade Rit-Ola framförallt sportkrönikor i Dagens Nyheter och politiska kommentarer i bildtidningen Se. Han var starkt antinazistisk och han var tidvis under kriget försedd med livvakt. Då Hitler dog i sin bunker 1945 tecknade Rit-Ola en skämtteckning där självaste Djävulen vägrar ta emot Hitler och räcker honom ett knippe ris med orden: "Öppna ett litet helvete för dej själv."

Som idrottsman blev han svensk mästare i bandy 1931 och det var även Rit-Ola som introducerade begreppet smokinglire (han var AIK:are).

Värt att läsa är "Applåder och visslingar" minnesalbum 1988.

Jan-Erik Garland avled 1988 i Stockholm. Han är jordfäst i Ystad och sin sista viloplats delar han med sina föräldrar där pappa Olof Olsson var socialdemokratisk ecklesiastik-

minister tre gånger mellan åren 1919-1926 och kom att avsluta sin riksdagskarriär som förste vice talman i Första kammaren 1931-1939. För övrigt var han ledamot av konstitutionsutskottet, utrikesnämnden och hemliga utskottet (sic).

Olof Olsson var född i Smedstorps församling 1872. Studerade i Lund och kom i kontakt med Bengt Lidforss. Han avlade fil kand. 1900 och blev adjunkt i Göteborg 1907 vid Västra realskolan.

1911 valdes Olof Olsson in i riksdagens Första kammare på ett mandat för Malmöhus läns landsting. Av de utredningskommittéer som Olsson tillhörde kan nämnas universitetsberedningen och 1929 års

seminarienkommitté, rundradioutredningen samt utredningen rörande statsfientlig propaganda.

Olof Olsson avled 1939. 1954 flyttades hans stoft till Ystad gamla kyrkogård för gravsättning.

Årligen besökte Jan-Erik Garland sina föräldrar grav.

Tyvärr är mycket litet känt om Rit-Olas mamma Gabriella 1878-1975 men det är kanske inte helt ovanligt i början 1900-talet.

Jan-Eriks syskon var Sven-Olof Garland, geograf, samt system Gabriella Garland, radioproducent.

F.ö. ansåg Rit-Ola att Pablo Picasso var 1900-talets största konstnärsluff.

DN:s förlag gav 1988 ut den här samlingen med Rit-Olas Biffen och Bananen-serier.